

קונם י"ן פרק שמיני נדרים

[א] [תוספתא תענית פ"א] תענית ו. ע"ט. ב. [תוספתא] ט. תענית ט. ע"ט. א. ק"א. ט"ו. [תוספתא] מגילה פ"א.

הגהות הב"ח

[א] רש"י ד"ה ואמר ר' זירא לנדר דהנדר אסור עד זמן כלל' תיבות בין עד הגשם בין עד הגשמים מנתק: [ב] ד"ה ואמר ר' זירא וכו' דאמר רשב"ג דמיקל הכא:

מוסף רש"י

הבכירה. ראשונה. ולקמן מפרש למאי הלכתי וכו'. יורה י' ט' ג' זמני גשמים [תענית ו. א]. אפילה. אחרונה. כמו (שמות ט' ב) אפילות הנה (תענית ו. א) בשבעה ובשבעה עשר ובשבעה. ויש להשיב. ובעשרים. ובעשרים. וכמה ש' זמנים כ"ג אפילה כ"ג. וכלהו הני תלתא יורה ק"י להו (שם). אין היחידים מתעניין עד שיגיע ר"ח בסליו. דלמדין כסמך שלשת לתענית. והואיל חזק שלשת כחש השם הוא אין ליחידים להתענות יחידים. מקדים (שם). ראשונה לישאל. למאי מכלן ואילן ותן טל ומטר שלישיית להתענות. ששם לא רביעה גשמים עד זמן רביעה שלשת אפילו פעם אחת מתעניין היחידים שני ותמישני וכו' (שם). שירדו שבעה ימים זה אסור עד שיירדו גשמים וכו' ולא פסקו עד זמן שביעי (ירדו ו' ימים זה אסור זה ח' ימים כ"ו יום). דלכאנן רביעה ראשונה ושינה או שניה ושלשית. דראשונה דלכולהו תנאי לא הו' הכי. דלמאי דאמר ראשונה כ"ג ושינה כ"ג ליכא בין זו לזו אלא כרביעה ימים. בין שלשית י' ימים. וכי יהיה בין ראשונה לשניה י' ימים אכל בין שניה לשלישית י' ימים (ירדו).

הכזירה כג'. במרחשון: **בראש חדש כסליו**. הו' רביעה אחרונה: **לשאל**. להפיל על הגשמים: **להענות**. לגזור תענית אם לא ירדו: **ואמר ר' זירא לנודר**. להנודר (א) בין עד הגשם בין עד הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה **ואמרין** **ענה כמאן אולא וכו' כמאן כרבי יוסי**. דמיוס י"ז עד יוס כ"ג הו' שבעה ימים דאי ר' מאיר לא הו' אלא ה' ימים. אלא דאפי' רבן (א) גמלאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אפי' שעדיין לא ירדה סבירא ליה אתה מונה ראשונה ושניה ולא ראשונה בלוד לא שנה דאמר עד הגשם לא שנה דאמר עד הגשמים **וקאיל לר' זירא: אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים**. וגשמים תרתי משמע אכל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה ראשונה **ואמר ולא שנה: מתני' אמר שאני טועם עד ראי' הדש אדר**. סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גבי** מדקתני מתני' אינו אסור אלא עד אדר הראשון אלא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דסניא**. הרואה לכתוב צטטר אדר הראשון כותב כהניא אדר הראשון אכל אם רואה לכתוב אדר השני כותב דברי ר"מ דסתם אדר השני כותב. כהניא אדר השני דכסתם אדר הראשון הוא: **אפילו**

מתניתי ר"מ ומתני' כגון דלא ידע דמיעברא שתא הילך כי אמר סתם אדר הראשון משמע ולא השני שלא נתכוין אלא לנדר הסמוך לשבת וכרייתא דקתני אדר השני כותב סתם כגון ידע דמיעברא שתא וכי אמר אדר סתם משמע אדר השני: **התניא**

הגשמים סבירא להו לרצנן דלטפוי קאתי ורשב"ג סבירא ליה דאפי' ככי הא מוקמינן ליה אדרייה דלא דייקי אינשי בין גשם לגשמים. וכי תימא אי בשאל להתחלתו זמן קצוב עד שיגיע זמנו קאמר וכדכתיבנא כי אמר עד הקציר אמאי מיתסר עד שיתחילו העם לקצור הוא לן למימר עד שיגיע זמן הקציר אפי' שאין קוצרין עדיין דהא ה' היכי דאין להתחלתו זמן קצוב הי"ג אין קצב קושא איחא היא דגשם משום דידיעין זמנה של רביעה וכדתינא בסמוך אזלינן בתריה אכל קציר לא ידעין זמניה שהכל הוא לפי הארלות שיש מצדקות ויש מאחרות הילך כיון דלא ידעין זמנה על כרחין אית לן למיזל אחר קציר ממנא. כנ"ל: **מיטני וכו' כזירה ראשונה בשלשה** **כו**. במרחשון: **אפילה**. אחרונה: **אין היחידים** **מסעיני**. תלמודי חכמים המתעניין ומתפללין על הגשמים כדתן צפ"ק דתענית (ד'.) התחילו היחידים מתעניין: **לשאל**. ותן טו"מ בצרכה השנים: **להענות**. אם לא ירדו: **לנודר**. ששם נדר עד הגשמים אסור עד רביעה שניה דסתם גשמים רביעה שניה משמע שאין מנקמת ולא מאחרת: **כמאן אולא** הא דתיבא רשב"ג **אומר גשמים** שירדו **צטט** ימים זה אחר זה אהר זה אהר מונה לפי רביעה ראשונה ושניה **כמאן כר' יוסי**. דלמחר צט"ז וכי"ג דאילו לר"מ ליכא ז' ימים בין ראשונה לשניה ואילו לר' יהודה איכא טפי. ורשב"ג לדכריהם דרצנן קאמר להו לדידי לא קפידנא צנודר ציריית

לו א ב מ"י פ"י מ"ג דמ"ס הל' יא טו"ע י"ד פ"י רכ טע"י יח: לו ג מ"י ט"ג ד' סמ"ג לאון רמב טו"ע ט"ט טע"י ז: לח ד מ"י ט"ג הל' ו טו"ע ט"ט טע"י ח וע"ש: לח ה טו"ע ט"ג הל' ט קכו טע"י ז כג"ה וטו"ע ח"מ סיון מג טע"י ח: לו ו מ"י פ"י מ"ג דמ"ס הל' סמ"ג לאון רמב טו"ע י"ד ס"כ טע"י ח (טור ח"מ ס"כ טע"י ח)

פירוש הרא"ש

הבכירה בני כ"ג. ויכול במרחשון: היחידים. מ"ח שמיחידים ממששים: ראשונה לשאל. שאל מתפללין ותן טל ומטר חזק מן הגולה: שלישיית להתענות. אם לא ירדו גשמים: אמר ר' זירא לנודר. דלמדין כמ"ג. מימתי ואמרין עלה כ"ג. מימתי דאפי' דאפי' רשב"ג בעי זמן רביעה שניה בכל עיני דסקלף דעמך דלחיי אפי' בשאר זמני דגשם: כמאן כ"ג יוכי דאמר ראשונה כ"ג ושניה כ"ג. והיא דלמחר רשב"ג ירדה דלמחר גשמים וכו' וכל מה שאמר עד זמן שביעי ולא פסקו עד זמן שביעי י"ז ימים זה אסור זה ח' ימים כ"ו יום. דלכאנן רביעה ראשונה ושינה או שניה ושלשית. דראשונה דלכולהו תנאי לא הו' הכי. דלמאי דאמר ראשונה כ"ג ושינה כ"ג ליכא בין זו לזו אלא כרביעה ימים. בין שלשית י' ימים. וכי יהיה בין ראשונה לשניה י' ימים אכל בין שניה לשלישית י' ימים (ירדו).

תוספות

מיתניב איזהו זמנה של רביעה. ראשונה בשלשה במרחשון צינונית כ"ג אפילה פירוש אחרונה כ"ג רבי יהודה אומר כ"ג: אין היחידים מתעניין צפ"ק דתענית (ד'.) מפרש מאן יחידים רצנן מתעניין ומתפללין שירדו גשמים: רביעה ראשונה לשאל. למאי ומתן טל ומטר של גבולה ויכולהו כמו אן אין שאלין עד ששם בתקופה: להתענות. אם לא ירדו: אלא שנייה. למה הוכרע ואמר רבי זירא לומר ששם נדר עד הגשמים שניה קאמר ומתנין עלה כמאן אולא הא דתיבא כ"ו וקשה לרבי זירא דאמר דברי הכל בין מ"ק בין רשב"ג דעד הגשם רביעה

הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה **ואמרין** **ענה כמאן אולא וכו' כמאן כרבי יוסי**. דמיוס י"ז עד יוס כ"ג הו' שבעה ימים דאי ר' מאיר לא הו' אלא ה' ימים. אלא דאפי' רבן (א) גמלאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אפי' שעדיין לא ירדה סבירא ליה אתה מונה ראשונה ושניה ולא ראשונה בלוד לא שנה דאמר עד הגשם לא שנה דאמר עד הגשמים **וקאיל לר' זירא: אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים**. וגשמים תרתי משמע אכל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה ראשונה **ואמר ולא שנה: מתני' אמר שאני טועם עד ראי' הדש אדר**. סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גבי** מדקתני מתני' אינו אסור אלא עד אדר הראשון אלא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דסניא**. הרואה לכתוב צטטר אדר הראשון כותב כהניא אדר הראשון אכל אם רואה לכתוב אדר השני כותב דברי ר"מ דסתם אדר השני כותב. כהניא אדר השני דכסתם אדר הראשון הוא: **אפילו**

הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה **ואמרין** **ענה כמאן אולא וכו' כמאן כרבי יוסי**. דמיוס י"ז עד יוס כ"ג הו' שבעה ימים דאי ר' מאיר לא הו' אלא ה' ימים. אלא דאפי' רבן (א) גמלאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אפי' שעדיין לא ירדה סבירא ליה אתה מונה ראשונה ושניה ולא ראשונה בלוד לא שנה דאמר עד הגשם לא שנה דאמר עד הגשמים **וקאיל לר' זירא: אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים**. וגשמים תרתי משמע אכל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה ראשונה **ואמר ולא שנה: מתני' אמר שאני טועם עד ראי' הדש אדר**. סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גבי** מדקתני מתני' אינו אסור אלא עד אדר הראשון אלא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דסניא**. הרואה לכתוב צטטר אדר הראשון כותב כהניא אדר הראשון אכל אם רואה לכתוב אדר השני כותב דברי ר"מ דסתם אדר השני כותב. כהניא אדר השני דכסתם אדר הראשון הוא: **אפילו**

הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה **ואמרין** **ענה כמאן אולא וכו' כמאן כרבי יוסי**. דמיוס י"ז עד יוס כ"ג הו' שבעה ימים דאי ר' מאיר לא הו' אלא ה' ימים. אלא דאפי' רבן (א) גמלאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אפי' שעדיין לא ירדה סבירא ליה אתה מונה ראשונה ושניה ולא ראשונה בלוד לא שנה דאמר עד הגשם לא שנה דאמר עד הגשמים **וקאיל לר' זירא: אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים**. וגשמים תרתי משמע אכל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה ראשונה **ואמר ולא שנה: מתני' אמר שאני טועם עד ראי' הדש אדר**. סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גבי** מדקתני מתני' אינו אסור אלא עד אדר הראשון אלא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דסניא**. הרואה לכתוב צטטר אדר הראשון כותב כהניא אדר הראשון אכל אם רואה לכתוב אדר השני כותב דברי ר"מ דסתם אדר השני כותב. כהניא אדר השני דכסתם אדר הראשון הוא: **אפילו**